

شیوهو جوهرهکانی گه‌نده‌لی و هوکارو دهره‌نجام و کاریگه‌ری بو سهر کوهمه‌لگا- به‌شی یه‌که‌م ... هه‌روامان علی توفیق

گه‌نده‌لی دیارده‌یه‌کی جیهانی به‌رچاوه که به‌شیوه‌یه‌کی خیرا ته‌شه‌نه ده‌کات و ئهم دیارده‌یه‌یه‌رگ و بنجینه‌ی میژوویی خۆیی هه‌یه و له کوهمه‌لگایه‌که‌وه بو کوهمه‌لگایه‌کی دی شیوازو کاریگه‌ری و مامه‌له له‌گه‌ل کردنی جیاوازی خۆیی هه‌یه.. هه‌یچ کوهمه‌لگا و ده‌سه‌لاتیکی سیاسی دنیا له‌م شیوه دیارده‌یه‌یه‌ی به‌ش نیه و له‌دنیا دا بوونی هه‌یه، به‌پێی ی پێژه‌یی گه‌نده‌لی ئه‌و کوهمه‌لگایه له‌چه‌نده‌تی و کاریگه‌ری له‌سه‌ری و ئه‌و هه‌یزه‌ دژه‌ی که دژ به‌گه‌نده‌لی ده‌جه‌نگی و ئه‌و هه‌ولانه‌ی بو بن بپرکردنی ده‌دریته‌ به‌و پێیه‌ی که به‌شیکی ئه‌و کوهمه‌لگایه گه‌نده‌ل نه‌بیت.. به‌لام کاتیکی ئهم دیارده‌یه‌یه‌ ده‌بیته به‌شیکی زیندووی ژیا‌نی کوهمه‌لگا و بێ لیپرسینه‌وه دژایه‌تی کردن و گرنگی دان به‌بوونی ئه‌وه ژیا‌ن و گوزهران و به‌رپوه‌بردنی ده‌که‌ویته ئاستیکی خراب و وه‌ستا و هه‌ندێ جار ده‌گاته راده‌ی مردنی به‌بێ ئه‌وه‌ی ته‌شه‌نه‌بکات.. جیاوازی گه‌نده‌لی نیوان وولاتانی پێشکه‌وتوو و وولاتانی جیهانی سیه‌م له‌وه‌دایه که وولاته پێشکه‌وتووکان به‌هۆی شیوازی کارکردن و جووری ئه‌و یاسایانه‌ی کاروباری وولاتی پێ به‌رپوه‌ده‌بریت و بونی ته‌کنه‌لوژیاو زانست و تیگه‌هه‌ستن و بیرکردنه‌وه له‌گوزهرانی هاوولاتیا‌ن و به‌رزنی ئاستی رۆشنیبری کوهمه‌لگا و به‌رزراگرتنی ئه‌و ریزه‌یه جیاوازی هه‌یه له‌گه‌ل وولاتانی جیهانی سیه‌م که ناوچه‌کانی ئیمه‌ش ده‌گریته‌وه. نه‌بوونی یاسا و ئه‌گه‌ر بوونیشی هه‌بیت کاریگه‌ری نیه و ناکام‌له‌و هه‌موو به‌شه‌کانی ژیا‌نی نه‌گرتوته‌وه و نه‌بوونی کارو بێ کاری لاوان و بلا‌وبونه‌وه‌ی گه‌نده‌لی ده‌گاته ئاسته به‌رزه‌کانی له ژیرخانی ئابووری و ده‌سه‌لات و کوهمه‌لگا و به‌م شیوه‌یه ئهم دیارده‌یه‌یه له ده‌زگا فه‌رمانبه‌ریه‌کانی ده‌ولت بلا‌وده‌بیته‌وه و ده‌که‌ویته نیو وورده‌کاریه‌کانی ژیا‌نی خه‌لکیه‌وه و که په‌یه‌ه‌نده‌یه کوهمه‌لایه‌تیه‌کانیش ده‌گریته‌وه و ده‌بیته رێگر له پێشکه‌وتنی زانستی و ئابووری و په‌روه‌رده‌بیه‌کان و ئه‌گه‌ر هه‌ولێ له‌ناو‌بردن و دژایه‌تی جدی له‌ئاسته به‌رزه‌کانه‌وه بو نه‌کریت و به‌ به‌رنامه‌و پلان کاری بو‌نه‌کریت ئه‌وه گه‌وره‌ترین مه‌ترسیه بو سهر په‌وتی به‌رپوه‌ چوونی کوهمه‌لگا..

لیره‌دا ده‌مه‌وئ شیوه و جوهره‌کانی گه‌نده‌لی ده‌ست نیشان بکه‌م که به‌م شیوه‌یه‌وه جو‌رانه ده‌ست پیده‌کات: پارهدان بو جێ به‌جێ کردنی کاریکی یاسایی که بیگومان پێویستی به‌وه نیه و ده‌کرێ له‌رێگای یاسایی و به‌بێ پارهدان کاره‌که جێ به‌جێ بکریت و گرفت و کێشه نه‌هه‌ینریته‌ رێگایان، که زور له‌و گرفت و کێشانه‌ی که ده‌خرینه‌ رێگای کاروباری ئاسایی هاوولاتیا‌نه‌وه ته‌نها مه‌به‌ست بو بیزارکردنی ئه‌و که‌سانه‌یه و پاشان هانا‌بردن بو رێگای دی که پارهدانه بو جێ به‌جێ کردنی کاره‌کانیا‌ن به‌خیرایی و بێ کۆسپ و ته‌گه‌ره‌و زور به‌باشی، ئه‌مه‌ش دیارده‌یه‌که ئه‌م‌رۆ له‌کوردستاندا ده‌توانم بلێم له‌هه‌موو ده‌زگا حکومی و حزبی‌کاندا بوونی.

وه‌رگرتنی پاره له‌کاتیکی که گرێبه‌ستی پرۆژه‌یه‌ک و به‌ئه‌نجام گه‌یا‌ندنی کاره‌حکومیه‌کان، ئه‌مه‌ش ئه‌م‌رۆ له‌و لی‌شاوه پرۆژه‌و کاره خزمه‌تگوزاریانه‌ی که به‌خشی‌نیا‌ن به‌وانه‌ی پارهده‌دن و له‌به‌رپرس و که‌سه په‌یه‌ه‌ندی داره‌کانه‌وه نزیکن و زیاتر له‌رێگایانه‌وه به‌ده‌ست دیت و به‌رزه‌وه‌ندیه تایبه‌تیه‌کانی هه‌ردوولا ده‌پاریزیت.

ده‌ولته‌مه‌ندبوون له‌رێگای وه‌رگرتنی ده‌سه‌لات له‌حکومه‌ت.. ئه‌مه‌ش دیسان یه‌کیکه له‌و دیارده به‌رچاوانه‌ی که زور له‌و که‌سانه‌ی که ده‌سه‌لاتیا‌ن پێ ده‌به‌خشریت به‌مه‌به‌ستی خزمه‌تکردن و پێشکه‌ش

کردنی ئه و تواناو شاره زایی و زانستهی که پێیهتی. به لام ئه وهی به پێچه وانه وهیه ده کریت و هیندهی ئه و که سه بووه به رپرستیک ئه وه له ماوهی چه ند مانگیگدا حساب و کتابی نازانریت و ئه و ده ولمه نديه به و خیراییه له کوپوه هات و چون..؟ بئ ده سلآت و به رپرستیاریه تی زیاتر بۆ به رزه وه نديه کانی خۆیی و که سانی ده وروبه ری به کارده هینیت.

بازرگانی کردن به ماده بئ هۆشکه ره کانه وه که بازرگانی کردنه به گیانی هاوولاتیان و شیواندی ژیان گوزه رانی ئه و کومه لگایه وه له پیناوی ده ولمه مند بوون و کوکردنه وهی پاره.

راسپیر (واسته) له گه ل خه لک ناسین و بنه ماله و حزبیه تی و راپه راندنی کاروبار له م رینگایه وه و بازدان به سه ر رۆتینیه تی کار و پێشت گوئ خستنی رینگا یاساییه کان.

هه له به کاره یانی ده سلآت له حکومه ت بۆ به رزه وه ندی تاییه تی و سودمه ندی تاکه که سی و گوینه دانه به رزه وه نديه گشتیه کان و پێش خستنی به رزه وه نديه تاییه تیه کان.

په یوه نديه هاوبه شیه کان و بوون به شه ریک له نیوان چه ند به رپرستیک له کاریکی بازرگانی هاوبه ش که به رپرسه کانی حکومه ت و شه ریکیکی تری تاییه تی چ له ناوه بن یا له ده ره وه.

ده ولمه مند بوون له سه ر حسابی جه ماوه ر و خه لکانی تری هه ژار و نه دار و چاوپرینه سه روه ت و سامانی گشتی و به کاره یانی بۆ مه به سته تاکه که سیه کان. پێشیل کردنی هه موو یاساکان و په یره وی نه کردنیان و زۆر جار له لایه ن ئه وانه شه وه که به خۆیان له و ده سلآتهدا کارده که ن و پێویسته ئه وان له پێش هه موو که سیکه وه په یره وی بکه ن. کۆنترۆل کردنی فه رمانبه ره بچوکه کان بۆ حسابی گه وره به رپرسان و به کاره یانیان بۆ خۆیان. به کاره یانی سه یاره و که ل و په ل و ئامیری ده ولت بۆ کاروباری تاییه تی خۆیان و له ده ره وهی کاروباری فه رمی و سودلی و هه رگرتنی بۆ تاکه که س.

بلاو بوونه وهی دیاردهی ئه و به رپرسه سیاسیانهی که ئه مپۆ وه ک پیاوانی بازرگانی گه وره و ده ولمه مند بوونیان به و خیراییه و چوونه ریزی بازرگانانی گه وره وه و سوده رگه تن له کاری سیاسی بۆ سه رکه تنی بازرگانی و کوکردنه وهی سه روه ت و سامان.

ته زویرکردن و گۆرانکاری له سجل و فایلاتی ئیداری ده ولت و مه به سته تاییه تیه کان. دزین و بردنی سه روه ت و سامانی هاوولاتیان به هه موو شیوه کانیه وه و بیرنه کردنه وه له ناینده و ژیان و گوزه رانی هاوولاتیان. کردنه وهی که لێن و شلکردنی په تی گه نده لچیان له لایه ن پارت و لایه نه سیاسیه کانه وه و هه ندئ جاریش هاوکاری کردنیان و لینه پرسینه وه و سزانه دانیان که زۆربه ی وهخت ئه و گه نده لیه ئاشکرا ده بیئت و به پێچه وانه وه ئه وانه پاداشت ده کرین له بیری ئه وهی سزابدیرین و پله ی به رپرستیاریه تیان به رزه ده کریته وه و شوینی گرنگ ترو کاریگه رتریان پێ ده دریت و پاره ی زیاتریشیان ده دریت.

دیار نه بوون و شارده نه وهی سه روه ت و سامانی گشتی وولات و ئاشکرانه کردنی و نه بوونی روونی ئاشکرای.